

GUSTAVO GNAUCK

Parlar d'aquesta firma i del senyor Gnauck amb taller instal·lat a Mataró, és tant com remuntar-nos al llunyà 1890.

Gustavo Gnauck, l'iniciador de l'empresa, fou un súbdit alemany nascut l'any 1855 a la localitat de Chemnitz, prop de Leipzig; en treballar a la firma Schubert i Saltzer, constructors de «cottons» i d'altres màquines per a gènere de punt, havia fet alguns desplaçaments fins a Mataró per instal·lar la maquinària adquirida per industrials locals.

Però abans d'afincar-se a Mataró, féu una curta estada a Terrassa i formà societat amb el senyor Boix. Succeïa l'any 1890, i realment el pas per Terrassa fou curt, ja que el mateix any, i quan en tenia trenta-cinc, s'establí a Mataró.

De Terrassa no va venir sol, ja que portà Vicenç Aguilera i Arís, operari i home de confiança.

A Mataró, Gnauck obrí taller al carrer de Catalunya i més tard al de Sant Isidor, núm. 22 (actualment núm. 48), cantonada amb el carrer del Came.

Des d'un bon principi es dedicà a la construcció de rectes, standards, telers de punys, bobines i reparacions i recanvis

per a la indústria del punt, activitat normal de l'empresa fins al 1936. Però en el període de màxima activitat –entre els anys 1910 i 1920–, a més del taller de construcció de maquinària, s'especialitzà també en la fabricació de platines, i tenia un equip de màquines de teixir «Ketten» que el senyor Gnauck havia importat d'Alemanya.

La senyora Mina, vídua de Gnauck, va partir el negoci entre els seus tres fills, de forma que l'any 1920 Albert Gnauck va continuar el taller de construcció de maquinària al mateix domicili del carrer de Sant Isidor, fins al seu tancament definitiu l'any 1963. Aleshores deixà la fabricació de platines a Conrad, establert al carrer de Wifredo, núm. 27, i els «Ketten» a Artur, l'altre fill, establert al núm. 23 del mateix carrer.

Amb l'arribada de la guerra civil el taller, com molts d'altres, fou destinat a la fabricació de granades de morter i altre material bèl·lic. Tenim coneixement que aquesta feina no comprenia el procés sencer, sinó que, per motius de seguretat, es distribuïa entre altres empreses, en el cas concret a Font y Cia. i Fundición y Talleres Roure.

Albert Gnauck, en aquells moments l'empresari, per citació a patrons desapareguts –posada per la Junta de Control Sindicat Econòmic de Catalunya al DOG de 9 d'abril de

1937–, suposem que es va absentar del país. En aquest cas, i tal com deia la citació, es procedí tot seguit a la col·lectivització de l'empresa.

L'1 de desembre del mateix any i en el mateix *Diari Oficial*, era nomenat interventor-delegat de la Generalitat a l'empresa Joan Esquius i Reinés, de Mataró.

L'empresa es reintegrà als seus propietaris l'any 1939, que es dedicaren exclusivament a fer complements i recanvis per a la indústria del punt i molt especialment treballs de fresa; tancaren les seves activitats l'any 1963.

Va canviar diverses vegades de titularitat:

- 1890-1905 Gustavo Gnauck
- 1905-1911 Vda. de Gustavo Gnauck
- 1911-1920 Vda. e Hijos de Gustavo Gnauck
- 1920-1926 Alberto Gnauck, Sucesor de Vda. e Hijos de G. Gnauck
- 1926-1954 Alberto Gnauck
- 1954-1963 Enrique Gnauck, Sucesor de Alberto Gnauck

Quant a l'evolució de la plantilla, veiem a *Pequeña Gaceta de Régimen Local*, juliol de 1917, que estava formada per vint-i-dos operaris, i el 1922 per quaranta-sis, segons dades del Cens Obrer i Patronal de l'Ajuntament de Mataró.

En el període de 1911-1920 Josep Bellavista i Batallé havia treballat en aquesta empresa; més tard, regentà taller propi al carrer de Sant Agustí, núm. 19. Com a director hi trobem el senyor Torrellas, que deixà el càrrec quan s'incorporà Albert Gnauck. El senyor Torrellas fundà aleshores Torrellas y Mas, SA, fabricants dels coneguts mitjons «Be-Be».

En la premsa de l'època i com a anècdota, trobem que l'any 1922 Albert Gnauck va participar i guanyar la prova de cotxes en la primera edició de la «Costa de Mataró», correguda en el circuit de Llevant de Mataró.

J.M. Ferrer

La Fundació Jaume Vilaseca rep el suport de

CAIXA LAIETANA

BUTLLETÍ

MUSEU DEL GÈNERE DE PUNT

NÚMERO 11

Juliol 2004

EDITORIAL

El ple municipal del passat dia 15 d'abril, presidit per la senyora Pilar González com a alcaldessa accidental, va desencallar, pensem que definitivament, la incertesa sobre el futur del Museu del Gènere de Punt.

Tots els grups municipals van aprovar la proposta de resolució conjunta sobre la instal·lació del Museu del Gènere de Punt a Can Marfà, que manifesta el compromís inequívoc de tirar endavant el futur museu.

De tot el que es va aprovar, segurament el més important és que l'Ajuntament es compromet a redactar un pla d'usos per a Can Marfà, que inclou el museu, i es compromet a fer-ho durant aquest any 2004, i concreta el compromís per al 2005 en l'aprovació del projecte museístic i en l'inici de les obres de consolidació de l'edifici.

Es vol, doncs, que en acabar el mandat, el projecte estigui complet.

L'acord a què es va arribar estableix que l'Ajuntament es posarà en contacte amb la Generalitat, la Diputació i altres administracions públiques a fi de cercar col·laboradors per al desenvolupament i l'execució del projecte.

Des de la Fundació, volem manifestar la nostra satisfacció per tres motius:

Primer, per l'esforç que han fet tots els grups municipals per arribar a consensuar un acord que entenem important i satisfactori. Aquest consens demostra la voluntat de tota la ciutat per no perdre el que és part de la nostra identitat.

(continua)

Ple del dia 15 d'abril, presidit per la senyora Pilar González Agàpito, en el qual es va aprovar la ubicació definitiva del Museu a Can Marfà.

Foto Sergio Ruiz. Capgròs

Enhorabona!!

El Museu del Gènere de Punt ja té un calendari clar

Segon, valorem el compromís de posar en marxa el projecte, sense ambigüitats i amb uns terminis d'inici clars.

Tercer, Can Marfà és el lloc més idoni de la ciutat on ubicar el futur Museu del Gènere de Punt. Contingut i continent són dos patrimonis que es donen sentit i s'enriqueixen mútuament.

Sabem que és un projecte complex i costós, que ha d'implicar totes les administracions públiques del país, sindicats, institucions privades, financeres, etc.

Som conscients que aquest projecte anirà prenent forma a poc a poc, i que caldrà comptar amb la participació i la implicació de molta gent de la ciutat, amb il·lusió, tenacitat i perseverança, com hem vingut fent un bon grup de persones des de fa més de dotze anys.

EDITA: **FUNDACIÓ JAUME VILASECA**
Baldomer Vila, 9 - Tel. 93 799 33 97
08303 MATARÓ
Periodicitat quadrimestral
Dip. Leg.: B-51.113-2000
Imprimeix: Copisteria Castellà. Pujol, 40. Mataró

SUMARI

Editorial	1
Els homes que fan possible el projecte	2
Els nostres artistes	3
Nous ingressos	3
Gustavo Gnauck	4

Els homes que fan possible el projecte

JOAQUIM ALBALATE i TORRENTS

Mecànic ajustador - 71 anys

Féu l'aprenentatge a Vda. Torres S.A. dels catorze als divuit anys, i continuà un any més a l'empresa com a operari; en recordar aquells anys, recorda el seu sou setmanal de vint-i-cinc pessetes!!

Als dinou anys va passar a Manufacturas Jaime Calvet, al carrer de

Biada, núm. 107, on treballà com a afinador dels standards durant sis mesos, i seguidament a Albo SA com a ajustador. En aquella època, a Albo SA havien rebut una Scott William procedent de Medias Segura SA de Terrassa, que eren fabricants de la marca «Tropical», i iniciaren la construcció de cent màquines d'aquest tipus per a aquesta empresa. Per fer les tres primeres màquines, Joaquim Albalate, Josep Valldeperas i Salvador Coll, companys seus, es traslladaren al taller que el senyor Albo tenia al carrer Llauder, núm. 92.

Albo SA féu anar Albalate a Terrassa a muntar les Scott, i l'empresa Medias Sagma d'aquesta localitat el contractà durant set anys com a encarregat de nits, arribant als 34 anys. De Medias Sagma passà a Juncosa y Cia, també de Terrassa, que fabricava la mitja «Bimalla Rosaura», on treballà durant set anys. Finalment deixà Terrassa i s'integrà durant quatre o cinc anys a Micropunt de Mataró, establerta al Camí Ral, núm. 507, especialitzada en màquines per a mitges indesmallables, que el traslladen durant un llarg període a Dusen SA, de Vilafranca del Cid, fabricants de la mitja «Mary Clear».

Durant quatre anys el trobem a Hijos de Jaime Torrellas SA de Mataró; però deixà l'empresa un any abans del seu tancament i quan ja havia fet suspensió de pagaments.

L'any 1982 entrà a Manufacturas Antonio Gassol SA com a contramestre en les màquines de traspàs de malla, de ris, etc., fins al novembre de 1996, en què es jubilà als seixanta-quatre anys, aprofitant un contracte de relleu.

Home inquiet, que durant molts anys va anar canviant sovint d'empresa fins a establir-se a can Gassol, és un dels últims companys que es va integrar al nostre projecte, avalat pel seu domini en les màquines de mitges i mitjons.

SALVADOR CATARINEU i FLORIACH

Tècnic no titulat en cotton - 77 anys

Treballà a Manufacturas Antonio Gassol, SA des dels catorze anys –en què hi entrà per fer l'aprenentatge de muntador de teixit–, fins als seixanta-cinc.

Aleshores les mitges es fabricaven amb cotton però en dues operacions, per un costat la cama i,

per l'altre, el peu. El muntador col·locava la cama en una grifa, que passava al cotton, que només feia el peu. La fàbrica estava bàsicament equipada amb màquines cotton, construïdes per la firma alemanya Hilcher. Als pocs mesos va passar a ajudant de teixidor i més endavant a pinçador –encarregat de deixar les agulles perfectament alineades–, feina que ja era una especialitat en el món del cotton. Després d'aquestes etapes, i quan tenia vint-i-quatre anys, fou ajudant d'encarregat de maquinària, inclosos els torns horaris, a les ordres de Jacint Ramon; més tard encarregat de galgues 42-45 i després 51-54, les més fines de què disposava la casa, fins que va arribar la primera adquirida a Closa de Terrassa, galga 66, inclosa també a la seva secció. Tenia trenta-quatre anys, i seguí encarregat de cottons fins que van quedar en desús.

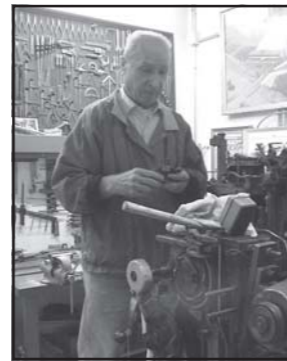
Per fer front al canvi, va seguir un curs de circulars de petit diàmetre a l'Escola de Teixits de Punt de Canet de Mar com a oient. Aleshores el Departament de Creació, al davant del qual hi havia Llorenç Aviñó, va dissenyar les mitges de fantasia i els dibuixos de les de xarxa i es van anar abandonant els cottons, que

quedaren paralitzats els anys 1971-72. Passà a les màquines de xarxa fetes a la pròpia empresa. Les mitges, seguint les vicissituds de la moda, van durar unes temporades, i finalment s'integrà a les màquines circulars; entre aquestes i les de mitjons va arribar a la jubilació, ja complerts els seixanta-cinc anys.

Com a gerents a l'empresa trobà Antonio Sanfeliu Regàs, Federico Sanfeliu Nogués i Juan Antonio Sanfeliu Cortés; i diversos directius i encarregats, com Antoni Paredes, Mariano Riera, Joaquim Illa, Andreu Osià, Francisco Nogués, Eduard Pla, M. Antònia Castellà o Raimon Sanfeliu. En jubilar-se fou acomiadat per la plantilla de l'empresa i els senyors Federico i Joan Antoni Sanfeliu, dels quals va rebre una estatueta de bronze, símbol del treball com a reconeixement d'una vida dedicada a l'empresa. Avui dia segueix «enganxat» a les màquines de xarxa i al cotton a traves de la nostra Fundació. I que per molts anys pugui ser.

TOMÀS JOVÉ i MUMBRÚ

Mecànic ajustador, muntador i afinador - 70 anys

Dels catorze als divuit anys féu l'aprenentatge a Albo SA, constructora de maquinària per al gènere de punt. Es presentà voluntari a la Marina.

En tornar del servei militar reingressà a Albo, on romangué durant nou anys més. Durant aquest període fou cap de feina en el muntatge i afinament dels Links per a mitjons, i quan s'inicià la construcció de màquines de mitges sense costura, va passar a l'afinament d'aquestes.

Dut per l'interès a millorar els seus coneixements, es matriculà a l'Escola d'Arts i Oficis de Mataró, on estudià amb el professor Baldomer Vila que tan bon record deixà entre els seus alumnes –casualment, la nostra seu social està ubicada en el carrer que porta el seu nom–. Allà es perfeccionà en el coneixement i interpretació de plànols de màquines; i, no cal dir-ho, foren anys ben aprofitats tant per la competència del professor com per l'interès dels alumnes, que assistien a les seves classes per pròpia voluntat en sortir de la jornada de treball.

Albo SA l'envià a Senar SA de Vilafranca del Cid (Maestrat, província de Terol), empresa de la família Aznar, fabricants de la mitja «Eugenia de Montijo», i que aleshores havia presentat al mercat la «Mary Clear». L'empresa disposava d'unes cinc-centes màquines en funcionament, i Tomàs Juvé hi va ser enviat per tenir-ne cura del manteniment, però als vint-i-nou anys, i quan n'hi portava dos, es deslliga de la constructora mataronina i entra a treballar a Senar SA, com a encarregat, durant deu anys.

Quan tenia quaranta-un anys tornà a Mataró, i gràcies als bons oficis del senyor Narcís Garcia i Puigallí, encarregat d'Hijos de Jaime Torrellas SA, entrà a treballar-hi a torns en el manteniment de maquinària. Als quaranta-nou anys el sorprèn la suspensió de pagaments i el tancament de l'empresa l'any 1980.

Joan Graupera i Ximenes havia comprat un lot de vint màquines a Géneros de Punto Enrich SA, i necessitava un especialista que les revisés i posés en marxa. Graupera les instal·la a la part alta del carrer Lleida, i quan comprova el bon funcionament n'adquireix quaranta de noves a la casa italiana Lunatti; per motius d'espai, es traslladen al carrer de Floridablanca. Tomàs Juvé, que fins aleshores les venia posant en marxa, és contractat per Graupera –que comercialitzava les mitges amb la marca «Jazmín»–; hi roman durant nou anys. L'empresa es trasllada a Sils (Girona); Juvé hi va per posar les màquines en condicions i als divuit mesos deixa definitivament l'empresa.

Amb l'edat de cinquanta-sis anys passa a l'atur com tants d'altres treballadors, i es jubila als seixanta anys. El seu company Jaume Julià, també entre nosaltres, el porta a la Fundació, on troba companys i persones coneixedores del seu bon fer, com l'Emili Albo –d'Albo SA, on ell s'havia forjat com a bon professional– i es queda entre nosaltres.

Fotografies Salvador Lladó

Els nostres artistes

JOSEP M. ROVIRA BRULL

Artista, escultor, pintor, publicista i grafista. Autor de nombrosos treballs, reconegut internacionalment, ha exposat, entre d'altres llocs, a Suïssa, New York, Argentina, Uruguai, Itàlia, Àustria, Alemanya, i un ampli ventall d'exposicions a tot l'estat. És significatiu destacar els més de vint cartells dedicats a la ciutat de Mataró entre els anys 1959-1992.

Neix l'1 de setembre de 1926 a Barcelona, al barri de Gràcia. De ben petit li agrada molt dibuixar, i té un llarg repertori de dibuixos fets de memòria de personatges de l'època, amb els quals fins i tot comercia.

És a l'estiu, quan va a casa de la padrina Angeleta, que comença a copiar del natural i alternativament a dibuixar insectes inventats, encara que ell recorda que la primera lliçó de dibuix li donà el seu pare.

La primera vegada que Rovira Brull presenta dues teles a una exposició guanya una menció honorífica.

L'any 1945 el seu pare el matricula a l'Escola de Peritatge Industrial de Terrassa, on fa moltes hores de dibuix lineal.

El 1946, per atzar, entra a treballar d'ajudant a l'estudi de Manuel Maria Saló, gran dibuixant de còmics i guionista de cinema.

El 1947 ingressa a l'Escola Sant Jordi, l'any següent guanya un segon premi amb l'oli «Claustres de Sant Cugat del Vallès» i al 1949 li concedeixen un premi honorífic a l'Exposició Col·lectiva de Pintures.

A partir de 1951 comença a tenir encàrrecs de diferents editorials per fer il·lustracions de llibres, i a partir de llavors entra a treballar a Publicitat Zen. El 1954, juntament amb Alcoy, Hernández Pijoan, Planell i Terri, formen el grup Sílex.

Fotografia Salvador Lladó

Des d'aquest moment, no deixa de fer exposicions diverses. El 1957, de la mà de Terri i Jaume i Joan Rectorer, arriba al Maresme i comença a treballar a Com-Cal, estudi de disseny i oficina de publicitat, i és llavors que Jordi Aymat li encarrega la realització del mural per al vestíbul de Tintex S.A. Aquest mural és el que es troba avui dia al vestíbul de la biblioteca Pompeu Fabra de la nostra ciutat.

L'any 1960 es casa amb Esther Joan i s'instal·len a viure a Mataró, on neixen els seus tres fills, Néfer, Txitxo i Anna.

Segueix fent treballs gràfics per a diferents empreses mataronines: Caixa Laietana, Foto discos Batlle, Miracle, Manufactures Cañamàs, ... Ha estat mestre de pintors i artistes,

creador de programes pedagògics d'arts plàstiques. L'any 1980 participa com a membre del Consell Municipal del Patrimoni Arquitectònic, juntament amb Santi Estrany i Esteve Mach. Al mateix temps, amb la directiva del Foment, crea Foment Disseny, d'on és el màxim responsable, fent una gran tasca per promoure l'art, per estimular i obrir nous camins per a la majoria d'alumnes que hi participen.

Durant la dècada dels 90 és quan el Departament d'Urbanisme de l'Ajuntament de Mataró li encarrega un projecte d'escultura per ubicar a la rotonda principal d'accés a la ciutat de Mataró. «Laia l'Arquera» és com l'anomenà l'artista, obra que avui dia ha esdevingut emblema de la ciutat de Mataró.

Tot plegat, porta a concloure que ha estat una persona innovadora, un treballador actiu en tots els camps professionals que s'ha dedicat, essent un gran artista per a la ciutat de Mataró.

En Josep M. Rovira Brull va morir el juny de l'any 2000.

NOUS INGRESSOS

DOCUMENTS

De la senyora Rosa Gili i Castellà dos títols de valor nominal cent pessetes cadascun, donats per Calceteria del Litoral S.A. als seus productors l'any 1943. Document original, ja que no era una pràctica habitual de les empreses el fet de concedir aquests títols.

Hem rebut del senyor Francesc Bas un lot de tres-centes catorze làmines amb dibuixos d'indianes procedents del seu pare, especialitzat en el disseny per a gènere de punt.

Dels senyors Josep Cortés i Josep M. Escobar i Parra, informació comercial de Cruxent Hermanos dedicada a la venda de maquinària per al punt, i plànols d'instal·lació elèctrica de les màquines Torres y Cía, SA, respectivament.

FOTOGRAFIES

La senyora Rosa Espol i Claveria, vídua de Llobet, ens ha cedit dues fotografies emmarcades (benedicció de Telcysa i màquina quadrada) i un antic exemplar del *Diari de Barcelona* amb separata dedicada a fabricants locals.

MAQUINÀRIA

La senyora Assumpció Esquerra i Ribas ens ha donat una torçadora muntada damunt una tauleta de fusta procedent de la seva tieta M. Pia Ribas, que a la vegada l'havia rebut del matrimoni De Paco, especialitzat en passamaneria i del qual tenim un important fons.

Montasell Hermanos, S.L. firma especialitzada en peces de punt per a nines, ens ha lliurat tres màquines Standard per a mitjons, un ampli mostrari dels seus productes, formes, catàlegs, impresos, fotografies i utensilis publicitaris.

Després de molts intents que ja havia iniciat el nostre fundador fa dotze anys, hem aconseguit que el senyor Fèlix Puig i Galzagorri, de Sant Boi de Llobregat, ens cedeixi un teler anomenat «xerric», una autèntica peça d'arqueologia industrial construït durant la segona meitat del segle XIX, que fou utilitzat pel seu propietari per teixir goma tramada per a faixes. També ens ha donat una màquina de mitges d'Albo SA, de la qual no teníem cap exemplar, i una altra d'Eliseu Ratera, de Manresa, per trenar goma.

PECES DE PUNT

El matrimoni Boter de Palau-Gallifa ens ha donat una magnífica col·lecció de guants de solemnitat de diversos models i colors, i gorres i mitges de cotó, procedents dels seus avantpassats i datats entre 1870 i 1890.

D'Assumpció Esquerra i Ribas, hem rebut culots de senyora en cotó i seda i altres peces fabricades per Pedro Travesset d'Igualada.

DIVERSOS

Del senyor Pere Pujades, un lot d'estrils diversos de confecció i acabats (pates, guies, agulles, pinces, tisores, etc.).

I, finalment, els propietaris de l'edifici de Manufacturas Antonio Gassol S.A. ens han permès de retirar dels seus locals material divers, entre el qual destaca un important lot de mitges i pantis de diferents models, llibres i revistes especialitzades, caps de diversos dissenys, impresos de totes les empreses del grup, informació d'expositors i un ampli lot de publicitat, etc.